

Hiukkavaaratalon tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2025–2028

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus Hiukkavaaratalossa

Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetuksen opetussuunnitelman mukaan yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat olennainen osa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arvopohjaa ja toimintakulttuuria: Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi yhdenvertaisina riippumatta henkilöön liittyvistä tekijöistä. Yhdenvertaisuus ei merkitse samanlaisuutta. Toimintakulttuurin kehittämisen kannalta on tärkeää, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä. Lisäksi tulee pohtia, miten esimerkiksi kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, vammaisuuteen, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyvät asenteet näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa. Vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä tavat toimia stereotyyppisten oletusten mukaisesti välittyvät lapsille. Varhaiskasvatus on sukupuolisensitiivistä. Henkilöstö rohkaisee lapsia tekemään valintoja ilman sukupuoleen tai muihin henkilöön liittyviin seikkoihin sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennakko-odotuksia. Henkilöstö tunnistaa lasten keskinäisten kohtaamisten eriarvoistavia piirteitä sekä puuttuu niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti. Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lapsen oman identiteetin ja itsetunnon kehitystä.

Oulun kaupungin opetussuunnitelman mukaan Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluiden toiminnan yhteinen lähtökohta on lasten ja nuorten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Tasa-arvolain mukaisesti koulujen ja oppilaitosten tulee laatia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, jossa tarkastellaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen nykytilaa sekä asetetaan kehittämiskohteita (Oulun kaupungin opetussuunnitelma, luku 4). Yhdenvertaisuus on perustuslakiin kirjattu jokaisen kansalaisen perusoikeus. Se tarkoittaa sitä, että kaikki ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, ihonväristään, kielestään, uskonnostaan, vammaisuudestaan tai seksuaalisesta suuntautumisestaan. Yhdenvertaisuuslain mukaan koulutuksen järjestäjän on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus toteutuu sen toiminnassa. Sen jälkeen on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. (1325/2014 Finlex.)

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi pyritään ehkäisemään syrjintää ja lisäämään yhteisöemme jäsenten hyvinvointia. Tässä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa kuvataan Hiukkavaaratalon tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen nykytilaa ja määritellään kehittämiskohteita sekä toimenpiteitä lukuvuosille 2025–2028.

Hiukkavaaratalossa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä tekijöitä

Tasa-arvoa edistäviä tekijöitä

Hiukkavaaratalossa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen kiinnitetään paljon huomiota. Sukupuolineutraalit WC-tilat ja liikuntasalin läheisyydestä löytyvät myös sukupuolineutraalit pukuhuoneet. Yleiseen esteettömyyteen on myös kiinnitetty paljon huomiota. Molemmissa Hiukkavaaratalon yksiköissä on käytössä hissit ja yleiset esteettömät WC-tilat.

Hiukkavaaratalo on pedagogisesti kunnianhimoinen yhteisö, jossa kehitetään opetusmenetelmiä ja yhteistä pedagogista linjaa jatkuvasti. Tasa-arvon- ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen kiinnitetään huomiota aina johtoryhmän puheista ruohonjuuritasolle saakka. Henkilökunta on avarakatseista ja edistyksellistä tasa-arvokysymyksissä, ja he haluavat kouluttautua ja kehittyä edelleen. Pidämme yllä keskustelua tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, esimerkiksi opekokouksissa tai päiväkodin pedatunneilla. Aikuiset eivät jaottele lapsia sukupuolen mukaan, vaan ryhmäjaot tehdään pedagogisesti tai arpomalla. Henkilökunta kiinnittää huomiota sukupuolineutraaliin puheeseen ja välttää kaikin tavoin turhaa sukupuolittamista. Hiukkavaaratalossa arvioidaan kriittisesti oppimateriaalia ja siinä esiintyvää sukupuolen ja seksuaalisuuden ilmenemistä. Jokainen aikuinen puuttuu asiattomaan käytökseen välittömästi ja ymmärtää aikuisen ja lapsen välisen arkisen kohtaamisen ja vuorovaikutuksen merkityksellisyyden.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteemoja pyritään pitämään jatkuvasti esillä ja Hiukkavaaratalossa järjestetään lukuvuoden aikana teemaan liittyviä tapahtumia.

Yhdenvertaisuutta edistäviä tekijöitä

Yhdenvertaisuus on jokaisen kansalaisen perusoikeus. Yhdenvertaisuuden toteutumista tuetaan Hiukkavaaratalossa monin eri keinoin. Kaiken opetuksen tulee olla maksutonta, ja näin ollen opetusajalla ei ole omakustanteista toimintaa. Opetusajalla toteutuvat tapahtumat suunnitellaan aina siten, että ne soveltuvat kaikille. Esimerkiksi uskonnollisia tapahtumia, kuten joulu- ja kevätkirkoja ei järjestetä tuolloin.

Hiukkavaaratalossa tärkeä arvo on inklusiivisuus eli lapsen oikeus omaan ryhmään, osallisuuteen, kuulluksi tulemiseen ja oppimiseen. Inklusiivisia käytänteitä on kehitetty Hiukkavaaratalossa alusta saakka. Hiukkavaaratalossa erilaiset oppijat pystytään ottamaan huomioon hyvin, sillä talon arkkitehtuuri perustuu pedagogiseen suunnitelmaan. Aikuisten tehtävänä on mahdollistaa turvallinen kasvu- ja oppimis- ja kasvuympäristö jokaiselle lapselle. Muuntojoustavat oppimisympäristöt tukevat tämän tavoitteen toteutumista.

Yleisiä käytäntöjä

Hiukkavaaratalossa koko henkilökunta on sitoutunut toimimaan yhteisten arvojen mukaisesti. Arvomme ovat yhteisöllisyys, sitoutuminen, luovuus ja joustavuus, ja ne tukevat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista. Hiukkavaaran koulussa on käytössä KiVa-protokolla ja KiVa-opettajia on useita. Päiväkodilla käytössä MiniVerso-sovittelumalli. Lisäksi käytössämme on tunne- ja turvataitoja Oulun kaupungin opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Hiukkavaaratalossa on aktiivinen ja laaja oppilaskunnan hallitus, joka osallistuu myös alueelliseen osallisuustoimintaan.

Koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusselvitys ja päiväkodin toiminnallinen turvallisuuskartoitus

Hiukkavaaran koulussa tehtiin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely oppilaille joulukuussa 2024. Se perustui sähköiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyyn, jonka kysymykset ovat peräisin Mannerheimin lastensuojeluliiton mallikyselystä. Kysely tehtiin kaikilla koulun 1.–9. -luokilla. Kyselyssä huomioitiin oppilaiden ikä, joten samasta kysymyspatteristosta tehtiin kaksi eri versiota koulun oppilaille. Oppilaiden huoltajat saivat myös halutessaan vastata sähköiseen kyselyyn tammikuussa 2025, jonka tarkoituksena oli kartoittaa heidän näkemyksiään Hiukkavaaran koulun tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen nykytilasta. Kyselyyn vastasi koulun oppilaista 670 ja huoltajista 128. Tämän kyselyn tuloksia tarkemmin Hiukkavaaran koulun kotisivuilla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa.

Päiväkoti Taikapolussa keskityttiin kartoittamaan toiminnallisesti Hiukkavaaratalon ja erityisesti päiväkodin tiloja ja ympäristöä turvallisuuskulmasta. Kartoitus toteutettiin tammikuussa 2025 5-vuotiaiden ja esioppilaiden kanssa. Kartoituksen alussa ryhmissä käytiin lasten kanssa läpi alustus, joka johdatteli pohtimaan tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta valikoiduissa osa-alueissa. Lapset saivat vuorollaan laittaa eri tiloihin värilappuja merkiksi siitä, kokivatko he tilan esimerkiksi turvalliseksi, jännittäväksi vai pelottavaksi (vihreä, keltainen, punainen). Aiempi kartoitus tehtiin vuonna 2022. Tulokset olivat suunnilleen samat kuin aiemmin. Yhteenvetona turvallisimmiksi tiloiksi koettiin omat ryhmätilat, jumppasalit sekä päiväkodin ruokala, jossa 5-vuotiaat ruokailevat. Jännittävinä tai pelottavina paikkoina koettiin wc-tilat, eteistilat ja Hiukkavaaratalon iso ruokala, jossa eskarit ruokailevat.

Jo olemassa olevien arvojen ja toimintatapojen vahvistaminen

Päiväkoti Taikapolussa tunne- ja vuorovaikutustaitoja käsitellään joka ryhmässä mm. satujen ja leikkien avulla. Käytämme tukena tunne- ja turvataitokasvatuksen erilaisia tukimateriaaleja. Kehotunnekasvatus sisältää lapsen ikätason mukaista tietoa kehosta, tunteista ja oikeuksista. Mahdolliset kiusaamistilanteet käsitellään aina välittömästi lasten kanssa turvallisessa vuorovaikutuksessa ja ilmapiirissä. Keskustelua käydään lapsen kehitys- ja ikätaso huomioiden ja käytämme tarvittaessa apuna esimerkiksi kuvia ja piirtämistä. Keskustelemme, miten ei-toivottu käytös vaikuttaa toisiin, millaisia tunteita se herättää ja miten tilanne olisi voitu ratkaista paremmin. Lasten kanssa laaditaan tarvittaessa yhdessä suunnitelma vastaavanlaisten tapahtumien varalle. Näin ennakoimme ja ehkäisemme kiusaamistilanteiden syntymistä myös jatkossa. Jatkamme tällä toimintakaudella MiniVerso-ohjelman juurruttamista päiväkodissamme. Tarkoituksena on lisätä lapsen oikeuksien, osallisuuden ja yhteisöllisyyden näkökulmia yhteisössämme. Menetelmän avulla henkilökunta auttaa lapsia oppimaan ja toimimaan rakentavasti arjen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. MiniVersossa noudatamme tekemäämme vuosikelloa ja sovittelupolkua.

Hiukkavaaratalossa pyritään vahvistamaan ja kirkastamaan jo olemassa olevia tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä asioita. Työyhteisössä koetaan, että tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat kaikkea toimintaa ohjailevia perusarvoja. Aikuiset jatkavat edelleen sukupuolisensitiivistä

puhetta ja välttävät turhaa sukupuolittamista ja jakoa esimerkiksi tyttöihin ja poikiin. Syrjivään kielenkäyttöön puututaan rohkeasti ja sovitaan yhteiset linjat seurauksista. Ruokailun järjestämisessä tulee kiinnittää erityistä huomiota äänentasoihin, jotta lounashetki ei muodostuisi kuormitustilanteeksi lapsille. Tähän voidaan vaikuttaa esimerkiksi sillä, että aikuiset ruokailevat lasten kanssa samoissa pöydissä ja lasten paikat ja pienryhmät ovat pedagogisesti suunniteltu.

Tiivistelmä

Hiukkavaaratalossa henkilökunta on sitoutunut työskentelemään tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Siitä huolimatta, että työyhteisön jäsenet ovat avarakatseisia ja suvaitsevaisia, tulee henkilöstön jatkaa kouluttautumista tietojen ja taitojen kartuttamista varten. Esimerkiksi SETA:n järjestämä koulutus voisi olla hyödyllinen.

Yhteisten teemapäivien järjestäminen koetaan tärkeäksi osaksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä ja näin ollen tällaisia tapahtumia ja teemapäiviä pyritään järjestämään myös jatkossa.

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävien tapahtumien ja toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa olisi tärkeää aktivoida vielä enemmän kaikenikäisiä lapsia. Esimerkiksi ilmiöiden sisällä, tukioppilastoiminnassa ja oppilaskunnassa voi käydä keskustelua siitä, miten lapset saisivat kuuluvammin äänensä esille tasa-arvon- ja yhdenvertaisuuden toteutumisessa.

Hiukkavaaratalon yhteiset tapahtumat ja teemapäivät ovat tärkeä osa toimintakulttuuriamme ja yhteishenkeämme. Juhlien ja tapahtumapäivien järjestämisessä tulee kuitenkin kiinnittää huomiota huolelliseen ennakointiin. Ääniyliherkille tulee tarjota mahdollisuus poistua tilasta tai käyttää kuulosuojaimia aistikuormituksen keventämiseksi. Aikuiset suunnittelevat juhlat aina lapsikohtaisesti siten, että jokainen pystyy osallistumaan juhlaan omista lähtökohdistaan.

Liikunnan opetuksessa kiinnitetään huomiota siihen, että lapsia jaotellaan ryhmiin monipuolisesti. Kaikkia kannustetaan yhtäläisesti osallistumaan peleihin ja leikkeihin sukupuolesta tai taitotasosta riippumatta ja heille annetaan yhtäläiset mahdollisuudet osoittaa omaa osaamistaan. Liikuntaa opettavien opettajien tulee reflektoida ja suunnitella toimintansa liikuntatunneilla tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäväksi. Tässä etuna on se, että Hiukkavaaran koulussa on käytössä yhteisopettajuus kautta linjan.

Seuranta

Tämä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma astuu voimaan elokuussa 2025. Suunnitelmaa käsiteltiin yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä keväällä 2025. Suunnitelman toteutumista kartoitetaan

Hiukkavaaran koulussa seuraavan kerran sähköisellä Tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskyselyllä ja toiminnallisella turvallisuuskartoituksella lukuvuonna 2026–2027. Henkilökunta kiinnittää huomiota suunnitelman toteutumiseen omassa ja koko Hiukkavaaratalon toiminnassa jatkuvasti. Mikäli suunnitelman toteutumisessa huomataan puutteita, siihen puututaan välittömästi. Keväällä 2027 koulun henkilökunnan kesken valitaan uudet tavoitteet sen hetkisen tilanteen pohjalta.

Päiväkoti Taikapolussa kartoitetaan toiminnallisesti sekä lapsia haastattelemalla ja havainnoimalla Hiukkavaaratalon ja erityisesti päiväkodin tiloja ja ympäristöä. Saadut tulokset arvioidaan säännöllisesti pedagogisissa kokoontumisissamme.

Taikapolun turvallisuuskartoitus	elo-syyskuu	loka-joulukuu	tammi-helmikuu
lukuvuosi 2026-27	toiminnallinen tilojen ja ympäristön turvallisuuskartoitus tehdään ryhmissä värilapuilla, havainnoimalla, haastattelemalla lapsia	toiminnallisen tilojen ja ympäristön turvallisuuskartoituksen tuloksista saatua tietoa hyödynnetään ryhmissä lasten hyvinvoinnin ja turvallisuuden tunteen lisäämiseen	ryhmien toiminnallisen tilojen ja ympäristön turvallisuuskartoitusten tulokset arvioidaan yhdessä
lukuvuosi 2027-28	toiminnallinen tilojen ja ympäristön turvallisuuskartoitus tehdään ryhmissä värilapuilla, havainnoimalla, haastattelemalla lapsia	toiminnallisen tilojen ja ympäristön turvallisuuskartoituksen tuloksista saatua tietoa hyödynnetään ryhmissä lasten hyvinvoinnin ja turvallisuuden tunteen lisäämiseen	ryhmien toiminnallisen tilojen ja ympäristön turvallisuuskartoitusten tulokset arvioidaan yhdessä